

1.čtení : 1. Královská 3:16–28;

Hlavní čtení: Matouš 22, 16-22:

16 Poslali za ním své učedníky s herodiány, aby řekli: „Mistře, víme, že jsi pravdivý a učíš cestě Boží podle pravdy; na nikoho se neohlížíš a nebereš ohled na postavení člověka. 17 Pověz nám tedy, co myslíš: Je dovoleno dávat daň císaři, nebo ne?“ 18 Ale Ježíš poznal jejich zlý úmysl a řekl: „Co mě pokoušíte, pokrytci? 19 Ukažte mi peníz daně!“ Podali mu denár. 20 On jim řekl: „Čí je tento obraz a nápis?“ 21 Odpověděli: „Císařův.“ Tu jim řekl: „Odevzdejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu.“ 22 Když to slyšeli, podivili se, nechali ho a odešli.

Bratři a sestry, jak všichni víte, dnes je mimořádný den – naše země, náš stát má velmi kulaté narozeniny, dnes slaví rovných 100 let! A to si přímo říká o kázání na téma – vztah státu a církve nebo vztah věřícího ke světské moci. A tak základem dnešního kázání je ta známá scéna s otázkou, zda platit císaři daň: scéna, která se odehrála v posledních dnech Pána Ježíše na zemi, krátce před jeho ukřižováním a slavným vzkříšením.

V 21. kapitole Matoušova evangelia máme popis, jak Ježíš přichází do Jeruzaléma a učí v chrámu, hlavně formou podobenství, jak bylo jeho zvykem. Kapitola končí slovy: 45 Když slyšeli velekněží a farizeové tato podobenství, poznali, že mluví o nich. 46 Hleděli se ho zmocnit, ale báli se zástupů, protože ty ho měly za proroka.

Naše scéna pak začíná ve 22.kapitole slovy: 15 Tehdy farizeové šli a radili se, jak by Ježíšovi nějakým slovem nastražili léčku. 16 Poslali za ním své učedníky s herodiány, aby řekli: „Mistře, víme, že jsi pravdivý a učíš cestě Boží podle pravdy; na nikoho se neohlížíš a nebereš ohled na postavení člověka.“

Začíná to velmi zajímavě – poslali k němu některé z farizeů a herodiánů. Vždyť ty dvě skupiny se měly rády asi jako pes a kočka. Herodiáni podporovali vládu krále Heroda nad Izraelem, kdežto farizeové nenáviděli Heroda i všechny, kdo ho podporovali. Co je spojilo? Muselo to být něco pro ně velmi důležitého - a to byl jejich společný cíl – zničit Ježíše Krista.

Začínají ovšem naoko zbožně a uctivě: „Mistře, víme, že jsi pravdivý a že se na nikoho neohlížíš; ty přece nebereš ohled na postavení člověka, nýbrž učíš cestě Boží podle pravdy.“ - zní to uctivě – ale když to říkají Ježíšovi jeho nepřátelé, nemůžeme takové šmajchlování brát vážně. To ovšem Ježíš dobře věděl, že ta předstíraná uctivost je divadlo pro lidi kolem.

A tak hned tady na začátku máme poučení platné i pro dnešní dobu, pro dnešní politiku: když se k něčemu spojí velcí nepřátelé, tak pozor na ně – z toho hledí nějaká čertovina. A nenaletme jim, i kdyby mluvili velmi líbivě.

A teď ta klíčová otázka: „Pověz nám tedy, co myslíš: Je dovoleno dávat daň císaři, nebo ne?“ Placení daní vládci nebo státu nikdy nebylo něco, co by lidé dělali rádi a s radostí. Daň je nástrojem vládnutí, protože žádná vláda se neobejde bez peněz svých daňových poplatníků. Odvádět někomu daň znamená strpět jeho vládu, a každý, kdo platí daně, tím chtě nechtě přiznává svou podřízenost vládě.

Daň, o které je tady řeč, byla daň, kterou musel odvádět každý dospělý muž v Judsku a šla celá do císařské pokladny. Kromě ní byly i jiné daně – chrámová daň, daň z majetku, daň z obchodu. Ale o ty se tady nejedná. Tazatelé se ptají výslovně jenom na daň přímo císaři, tedy na daň, která vyjadřuje podřízenost Římu. V podstatě ta otázka směřovala k tomu, jestli je vláda Římanů oprávněná nebo ne, jestli se před ní sklonit nebo vzdorovat. Byla to tedy naprosto politická otázka, ale navenek postavená nábožensky.

Z hlediska peněz ta daň zase tolik bolavá nebyla, platil se jeden denár za rok, což byla zhruba mzda za jeden den, ale šlo hlavně o to, že tato daň byla symbolem útlaku a podřízenosti císaři, pohanskému vládci.

Všimněte si formulace otázky: nezní „máme platit daň?“ ale - „je nám dovoleno dávat?“ Tato slova odkazují k zákonu, který byl dán skrze Mojžíše a znamenají: Nebudeme se zpronevěřovat Božímu zákonu, když budeme platit daně pohanskému císaři?

Židé po staletí ctili a zachovávali první přikázání Desatera: „*Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. Nebudeš mít jiného boha mimo mne.*“

Nebo podobně mluví prorok Jeremiáš: „*Nechodte za jinými bohy, neslužte jim a neklaňte se jim. Neurázejte mě dílem svých rukou.*“ (Jer 25:6)

A pak přišli římscí císaři, kteří o sobě tvrdili, že jsou božskými zástupci na této zemi. To bylo pro židy rouhání. Platit daň císaři, který se stavěl na roveň Bohu, znamenalo v jejich očích uznat jeho moc a tak porušit první přikázání.

Takže je to dovoleno nebo ne? Co ty na to, Ježíši? Ano nebo ne? Jiná odpověď přece není. Jenže obě odpovědi jsou špatné a Ježíšovi ublíží. Moc chytré to vymysleli, to teda ano. Pokud Ježíš odpoví „ano, platit“ – pak ovšem okamžitě ztratí sympatie většiny svých soukmenovců, protože podporuje ten nenáviděný okupační systém a tudíž jakýpak Mesiáš. Řekne-li „ne, neplatit“ - pak tím ovšem nabádá k neposlušnosti vůči císaři a pak stačí označit ho za protistátního buřiče a nahlásit římským úřadům a Pilát se už o další postará. Jak z této pasti ven? To bylo chtělo takovou moudrost, jakou projevili Šalomoun, jakou jsme slyšeli v 1.čtení.

Tu připravenou léčku výstižně vyjadřuje evangelista Lukáš: *Poslali své lidi, kteří měli předstírat, že to myslí upřímně, aby jej přistihli při výroku, pro nějž by ho mohli vydat vladařově moci a soudu.* (L 20:20)

A tady máme druhé poučení pro každodenní život – pozor na takové, kteří nás chtějí obratnou formulací zatlačit někam do kouta, manipulovat s námi – a nejen v politice.

Ale Ježíš jejich úmysl okamžitě prohlédl a odpovídá: „*Co mě pokoušíte, pokrytci?. Přesto, že se snažili tvářit se tak uctivě, přesto, že mu pochlebovali - Pán každého zná. Jak čteme v listu Židům 4:13 Nahé a odhalené je všechno před očima toho, jemuž se budeme ze všeho odpovídat/.* Nebo u Jana čteme: „*...nepotřeboval, aby mu někdo o někom říkal svůj soud. Sám dobře věděl, co je v člověku.*“ (J 2,25)

A tady nastává v příběhu nečekaný zvrat a geniální tah. Nebo jako v nějakém napínavém filmovém příběhu: všechno nasvědčuje tomu, že hlavní hrdina nemůže z důmyslné pasti vyváznout a to je jeho konec – a najednou přichází obrat, který by nikoho nenapadnul. Říkáme tomu někdy - *to bylo šalamounské řešení.* Ježíš místo toho, aby řekl ano či ne, tak svým tazatelům dá zdánlivě nevinný požadavek: *Ukažte mi peníz daně.* Skoro to vypadá to, jakoby chtěl získat trochu času, aby si mohl důkladně rozmyslet, co odpoví. A protože jeho vyzyvatelé hrají roli těch slušných, kteří to přece nemyslí nijak zle, oni přece jenom chtějí slyšet poučení od Mistra, tak nemohou odmítnout a peníz mu podají. Jenže už tím potvrdí své pokrytectví. Ono totiž nejde o jen tak obyčejný peníz, o kousek stříbra.

Ten peníz císařské daně je tzv. denár, mince, na které je obraz císaře. A to bylo také něco, co velmi pohoršovalo některé Židy, především z řad farizeů. Chápali přikázání Desatera: „*Nezobrazíš*“ v tom smyslu, že by lidé neměli vůbec zobrazovat jiné lidi nebo postavy. A navíc, aby nebyla žádná pochybnost, tak kromě obrazu lidské hlavy byl na denáru nápis, který říkal, že je tam zobrazený „císař Tiberius, syn božského Augusta, vznešený“ a k tomu titul pontifex maximus, čili nejvyšší velekněz. A to byla druhá facka pro každého Žida, který chtěl dodržovat přikázání „*nebudeš mít jiné bohy přede mnou*“.

Když lidé chtěli platit chrámovou daň, tak jim zákoníci nedovolovali používat římské denáry s obrazem císaře. Museli použít jiné mince. A proto vedle prodavačů dobytka a holubů byli na chrámovém nádvoří také penězoměnci. Ti měnili římské mince – čili peníze pro kult nedovolené, za jiné - za řecké drachmy. Správně se ty římské denáry vlastně neměly ani na nádvoří chrámu vůbec dostat, penězoměnci by měli pracovat venku před chrámem.

Ukažte mi peníz daně - Ježíš svými slovy prokazuje, že on sám žádnou rouhačskou minci s podobiznou císaře nemá. A naopak učedníci farizeů, kteří manipulují Ježíše do situace, kdy má placení daně odmítnout, tito rádoby pravověrní, ejhle, oni ve své kapse denár s podobiznou císaře mají. A ještě k tomu v chrámu, na místě, kam nesmí nic nečistého.

Tady by Ježíš mohl znovu říci: vy pokrytci, jak to, že ten peníz máte tady? Ale on jde hned k jádru věci - Ježíš se jich zeptá, či že je to obraz a nápis a komu mince patří. A oni musí odpovědět, že obojí je císařovo.

Kdo je na tom obraze a čí je ten nápis? Kdo má tuto minci podepsanou? Císař? Tak proč mu jí nedáte! Tak proč se mne vůbec ptáte, jestli je správné dát císařovi to, co mu dávno a jasně patří? Takovou odpověď jistě nikdo nečekal a spiklenci se na další otázku ani nezmohli. U Matouše čteme: „*Když to slyšeli, podivili se, nechali ho a odešli.*“

A tady by scéna mohla skončit – chytré promyšlená past sklapla naprázdno, Ježíš z ní geniálně vyklouznul a elegantně je usvědčil ze lsti. Jenže scéna ještě nekončí, karty se obracejí. Ježíš situaci mistrně využívá a debatu posunuje na vyšší rovinu - ještě je tam ta druhá a důležitější půlka: *co je Božího, odevzdejte Bohu.*

Na minci, tam je obraz císaře – ale dá se někde najít obraz Boží jako poznávací znamení toho, co patří Bohu? Nejspíš vás teď napadne ten příkaz z Desatera: *Nezobrazíš si [Boha] zpodobením ničeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit* (Ex.20.4,5). Nebo v poetickém jazyce kralických: *Neučiniš sobě rytiny, ani jakého podobenství těch věcí, kteréž jsou na nebi.....).*

Ne, člověče, ty si nezobrazuj, ale Bůh to udělat může. Na samém začátku Bible čteme: „*Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím...*“ (Gn 1:27) A tak ty, člověče, ty na sobě neseš obraz Boží, ty jsi obrazem Božím, ty jsi denárem, který je třeba dávat Bohu.

Dát císaři, co je císařovo, znamená uvědomovat si, že ještě nejsme v nebi, že žijeme v tomto světě a v nějaké lépe či hůře uspořádané společnosti. Tento stát a tuto dobu jsme si pro své narození nevybrali dobrovolně, ale Pán Bůh nás sem postavil, abychom tady naplňovali Jeho vůli.

A tak vládě můžete v klidu přenechat daně, ať z nich třeba opravuje silnice, které i vy potřebujete – ale vy, vy patříte Bohu, na vás ani císař, ani prezident ani vláda právo nemá. Tam, kde by si někdo dělal právo na vás, na vaši úctu, na vaši svobodu – ať už je to císař nebo všemohoucí stát se svou byrokracií - tam překračuje svou pravomoc. Když si později různí římsí císařové začali dělat větší nároky, než jen ty daně, tak z knihy Zjevení slyšíme, že před touto šelmou moci se pokleknout nesmí.

Samozřejmě nejde jenom o ty stříbrňáky, ale i další povinnosti, které v tomto světě máme – rodinné, pracovní, sousedské, sborové... Jak to shrnuje apoštol Pavel: *Každému dávejte, co jste povinni: komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo, komu vážnost, tomu vážnost, komu čest, tomu čest.* (Ř 13:5, B21)

Naši předkové měli život mnohem tvrdší než my. Ve starých záznamech nečteme, že by byli hromadně pronásledováni kvůli daním, takže z toho můžeme vyvodit, že i když byli velmi chudí, daně platili. Ovšem když došlo na věci boží, na potlačování víry, věděli, že v tomto vrchnost poslechnout nesmí a své draze pořízené Bible a kancionály si dobře schovávali, tajně chodili k Večeři Páně pěšky třeba 30 km do Prietrže na Slovensku, někteří i 100 km do obce Reca u Bratislavy. Ba dokonce pěšky a tajně i 200 km do polského Těšína, jak jsme se dověděli na sborovém zájezdu před 2 roky. To vše dělali dobrovolně a z vlastní vůle, i když tím riskovali hodně – bití, vězení, někteří i zaplatili vlastními životy.

A tak **dát Bohu, co je Boží** – v tom je ten hlavní závěr dnešního setkání Ježíše a jeho tazatelů. Jako je na stříbrné minci vyražen obraz císaře, tak je také na lidské tváři vyražen obraz Boží. Takže - co to je ono Boží, které má být dáváno Bohu? Bratři a sestry, to je život každého z nás. Vždyť naše pravé občanství není v tomto světě.

Mocní a vlády tohoto světa po nás mohou požadovat denáry, ale jenom a jedině Bůh má právo přijít a říci - můj synu, má dcero, dej mi sebe, dej mi své srdce,..

Proto hledejme nejprve Jeho království a služme mu tak, jak se mu to líbí.

Modlitba:

Pane Ježíši, připomínej nám a pomáhej nám rozlišovat, co jsme povinováni tomuto světu a co naopak patří jenom Tobě a našemu nebeskému Otci. Dávej nám k tomu trpělivost a sílu, protože my chceme přijít do Tvého království - a to není z tohoto světa, ale u Otce v nebesích.

Amen